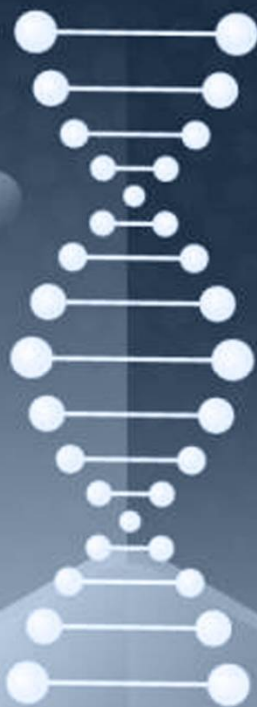

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4,
Issue 9/2

2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 9/2 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

ТОМ 4, НОМЕР 9/2

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 9/2

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№9/2 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-9/2>

Бош муҳаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош муҳаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojonovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun
Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых
для публикации основных научных результатов диссертаций постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

TARIX

1. **Tajiyeva Umida Rajabboyevna.** Xorazm vohasining ekologik tarixiga oid ayrim masalalar..... 7
2. **Matniyozov Sarvarbek Sanatbek o'g'li.** Xorazm xalq sovet respublikasi davrida yer ishlari nozirligining faoliyati (1920-1924-yillar)..... 12
3. **Farxadov Zoyir Xushnud o'g'li.** Ko'zaliqir madaniyatining arxeologik manbalar asosida o'rganilish tarixi..... 17
4. **Matyakubov Xamdam Xamidjanovich.** Antik Xorazmda urbanizatsiya va shaharlar tizimining shakllanishi: ijtimoiy-iqtisodiy, harbiy omillar..... 22
5. **Abdullayev Shaxobiddin Norqo'zi o'g'li.** Tarixiy xotira va muzey: Samarqand viloyati tarixiy-o'lkashunoslik muzeylarining ijtimoiy-madaniy funksiyalari..... 27

IQTISOD

6. **Умурзаков Машрабжон Турсунбоевич.** Повышение экспортного потенциала промышленных предприятий: на примере текстильной отрасли..... 37
7. **Murodjon Matniyozov.** Omnikanal marketing strategiyasi: kontseptual evolyutsiya va tadqiqot yo'nalishlarining sistematik tahlili..... 41
8. **Mayliyev Temurbek Ilxambay O'g'li.** Oziq-ovqat sanoatini barqaror rivojlantirishni tartibga solishning nazariy-metodologik asoslari..... 52
9. **Murodova Dilfuza Jalolovna.** Auditorlik xizmatlari samaradorligini baholashning uslubiy yondashuvlari: xorijiy amaliyot va uni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatlari..... 58
10. **Ашуров Сардоржон Зафаржонович.** Факторы и резервы повышения экономической эффективности малого бизнеса в сфере услуг Самаркандской области..... 67

PEDAGOGIKA

11. **Yusupova Madinajon Mansurbek qizi.** Bo'lajak pedagoglarda badiiy-pedagogik kompetentlikni pedagogik trening texnologiyalari asosida rivojlantirish metodikasini takomillashtirish..... 77
12. **Matrizayeva To'maris Jumamirat qizi.** Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini xalq og'zaki ijodi vositasida rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari..... 79
13. **Allaberganova Shoxista Zokir qizi.** Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy-axloqiy immunitetni pedagogik ta'lim muhiti sharoitida takomillashtirish metodikasi..... 85
14. **Kuchimov Ilyos Ablakulovich,** Ichki ishlar organlarida ta'lim jarayonini boshqarishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish..... 89
15. **Allaberganova Go'zal Adilbek qizi.** Onkologik bemorlarda yuzaga keladigan ruhiy o'zgarishlar va ularga psixologik yordam ko'rsatishning ilmiy-nazariy asoslari..... 94

16. **Otabek Erkinovich Khudayberganov. Muratov Sanjarbek Jumanazarovich.** Formation of professional skills of faculty students of physical culture with sports games..... 101

PSIXOLOGIYA

17. **Тайтелиева Ақтолқын Битуқызы.** Поиск психологической помощи подростком в образовательной среде: барьеры и условия..... 107
18. **Xudayberganova Dilduza Yangiboy qizi.** Ijtimoiy tarmoqlardagi ijtimoiy taqqoslashning o'smirlar emotsional holati va o'z-o'zini anglashiga ta'siri..... 110

FILOLOGIYA

19. **Yakubova Noira Isxakovna** Ingliz tilidan o'zbek tiliga o'zlashgan turizm terminlarining funksional-pragmatik xususiyatlari..... 115

Matrizayeva To'maris Jumamirat qizi
26-sonli KTIMTT tarbiyachisi

**BO'LAJAK TARBIYACHILARNING IJODIY KOMPETENSIYALARINI XALQ
OG'ZAKI IJODI VOSITASIDA RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK
IMKONIYATLARI**

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23286033>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini xalq og'zaki ijodi vositasida rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari ilmiy-nazariy va metodik jihatdan tahlil qilingan. Zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachidan nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar bilan bir qatorda pedagogik vaziyatlarni ijodiy hal etish, bolalarning individual qiziqish va qobiliyatlarini hisobga olish, mashg'ulotlarni noan'anaviy tashkil etish hamda milliy-madaniy qadriyatlardan samarali foydalanish talab etiladi. Tadqiqotda ijodiy kompetensiyaning mazmuni, tarkibiy komponentlari, mezonlari va indikatorlari aniqlashtirilgan hamda xalq og'zaki ijodining didaktik, tarbiyaviy, kommunikativ, kreativ va refleksiv imkoniyatlari ochib berilgan. Ertak, maqol, matal, topishmoq, tez aytish, doston, rivoyat, xalq qo'shiqlari va milliy o'yinlarning bo'lajak tarbiyachilar ijodiy faoliyatini rivojlantirishdagi o'rni asoslangan. Xalq og'zaki ijodi materiallarini kasbiy fanlar mazmuniga integratsiyalash, ijodiy topshiriqlarni bosqichma-bosqich murakkablashtirish, muammoli pedagogik vaziyatlardan foydalanish, rolli va didaktik o'yinlarni tashkil etish hamda refleksiv faoliyatni kuchaytirishga qaratilgan metodik yondashuvlar taklif etilgan. Maqolada bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik modeli ishlab chiqilib, uning maqsadli, mazmuniy, jarayonli va natijaviy komponentlari tavsiflangan. Tadqiqot natijalari xalq og'zaki ijodidan maqsadli va tizimli foydalanish bo'lajak tarbiyachilarning mustaqil fikrlashi, pedagogik tasavvuri, nutqiy ijodkorligi, tashabbuskorligi va metodik kreativligini rivojlantirish uchun samarali shart-sharoit yaratishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: bo'lajak tarbiyachi, ijodiy kompetensiya, kreativlik, xalq og'zaki ijodi, folklor, maktabgacha ta'lim, pedagogik imkoniyat, ijodiy faoliyat, milliy qadriyat, pedagogik texnologiya, refleksiya, ijodiy topshiriq.

Аннотация. В статье научно-теоретически и методически рассматриваются педагогические возможности развития творческих компетенций будущих воспитателей средствами устного народного творчества. Раскрываются содержание и структурные компоненты творческой компетенции, уточняются ее критерии и показатели. Обосновывается значение сказок, пословиц, поговорок, загадок, скороговорок, эпосов, легенд, народных песен и национальных игр. Предлагаются методические подходы к интеграции фольклорного материала в профессиональную подготовку будущих воспитателей, организации творческих заданий, проблемных педагогических ситуаций, ролевых и дидактических игр, а также рефлексивной деятельности. Разработана педагогическая модель развития творческой

компетенции, включающая целевой, содержательный, процессуальный и результативный компоненты.

Ключевые слова: будущий воспитатель, творческая компетенция, креативность, устное народное творчество, фольклор, дошкольное образование, педагогические возможности, творческая деятельность, национальные ценности, педагогическая технология.

Annotation. This article examines the pedagogical potential of developing future preschool teachers' creative competencies through oral folk art. The study clarifies the content and structural components of creative competence and identifies relevant criteria and indicators. Particular attention is paid to fairy tales, proverbs, sayings, riddles, tongue twisters, epics, legends, folk songs, and traditional games as resources for developing creative thinking, pedagogical imagination, communicative creativity, and methodological flexibility. The article proposes methodological approaches for integrating folklore materials into professional training, organizing creative tasks, problem-based pedagogical situations, role-playing and didactic games, and reflective activities. A pedagogical model for developing creative competence is proposed, consisting of target, content, process, and result components. The findings indicate that purposeful and systematic use of oral folk art can create effective pedagogical conditions for developing independent thinking, initiative, speech creativity, pedagogical imagination, and methodological creativity among future preschool teachers.

Keywords: future preschool teacher, creative competence, creativity, oral folk art, folklore, preschool education, pedagogical potential, creative activity, national values, pedagogical technology.

Kirish. Bugungi globalashuv, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi va ta'lim mazmunining yangilanib borishi maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yuritadigan pedagoglarga qo'yilayotgan kasbiy talablarni ham tubdan o'zgartirmoqda. Zamonaviy tarbiyachi bolaga tayyor bilim beruvchi shaxs sifatida emas, balki uning mustaqil fikrlashi, ijodiy qobiliyatlari, muloqot madaniyati, bilishga bo'lgan qiziqishi va ijtimoiy faolligini rivojlantiruvchi pedagog sifatida namoyon bo'lishi lozim. Shu sababli bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida ularning ijodiy kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirish muhim pedagogik vazifalardan biridir.

Maktabgacha ta'lim jarayonida ijodkorlikning ahamiyati bolaning yosh xususiyatlari bilan bevosita bog'liq. Maktabgacha yoshdagi bola borliqni ko'proq obrazlar, o'yin, tasavvur, taqlid va faol muloqot orqali anglaydi. Demak, tarbiyachining pedagogik faoliyati ham bolalarning tabiiy ijodiy faolligini qo'llab-quvvatlashga mos bo'lishi zarur. Buning uchun tarbiyachi o'zi ijodiy fikrlay olishi, turli vaziyatlarda yangi metodik yechim topishi, mavjud ta'lim materiallarini qayta ishlashi va bolalarning tashabbusini rag'batlantira olishi kerak.

Bo'lajak tarbiyachining ijodiy kompetensiyasi uning faqat alohida bir kasbiy sifati emas, balki motivatsion, kognitiv, faoliyatga oid, kommunikativ va refleksiv imkoniyatlarini birlashtiruvchi integrativ sifatdir. U pedagogik faoliyatning maqsadini ijodiy belgilash, mazmunni moslashtirish, ta'lim vositalarini tanlash, pedagogik vaziyatlarni hal etish va o'z faoliyatini tahlil qilishda namoyon bo'ladi.

Xalq og'zaki ijodi ana shunday ijodiy kompetensiyani rivojlantirish uchun katta pedagogik imkoniyatga ega. Chunki folklor namunalari xalqning tarixiy tajribasi, ma'naviy qadriyatlari, axloqiy qarashlari, estetik didi, hayotiy kuzatuvlari va pedagogik tajribasi mujassamlashgan. Ertak, maqol, matal, topishmoq, tez aytish, doston, rivoyat, afsona, xalq qo'shig'i va milliy o'yinlar o'zining obrazlilik, emotsionalligi va hayotiyiligi bilan ijodiy faoliyatni rag'batlantiradi.

Xalq og'zaki ijodidan bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlash jarayonida foydalanishning muhim jihati shundaki, bunda talaba tayyor folklor namunasini yod olish bilan cheklanmaydi. U mazkur namunani tahlil qiladi, qayta ishlaydi, unga yangi mazmun beradi, pedagogik vaziyatga moslashtiradi va undan yangi ta'lim mahsuloti yaratadi. Shunday qilib, folklor materiali bilim manbasidan ijodiy faoliyat vositasiga aylanadi.

Adabiyotlar tahlili. Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi pedagogika, psixologiya, maktabgacha ta'lim metodikasi va xalq pedagogikasi yo'nalishlarining kesishgan nuqtasida shakllanadigan ilmiy muammo hisoblanadi. Kompetensiyaviy yondashuv doirasida mutaxassisning bilimga ega bo'lishi yetarli emas, balki mazkur bilimlarni amaliy vaziyatlarda qo'llashi, mustaqil qaror qabul qilishi va natija yaratishi muhim hisoblanadi.

F.R. Qodirova, Sh.Q. Toshpo'latova, N.M. Kayumova va M.N. A'zamovaning maktabgacha pedagogikaga oid tadqiqot va o'quv-metodik ishlari maktabgacha ta'limning mazmuni, metodlari, shakllari hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash masalalarini yoritadi. Sh. Sodiqovanning maktabgacha pedagogikaga oid ishlarida ham bo'lajak tarbiyachining kasbiy tayyorgarligi va bolalarga ta'lim-tarbiya berish metodikasi muhim yo'nalish sifatida ko'rsatiladi.

Bo'lajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalariga oid zamonaviy maqolalarda ham kreativ fikrlash, innovatsion yondashuv, interfaol metodlar, muammoli ta'lim va loyiha faoliyatining imkoniyatlari tahlil qilinmoqda. Bo'lajak tarbiyachilarni ijodiy faoliyatga tayyorlash bo'yicha tadqiqotlarda umumkasbiy fanlarning imkoniyatlari, tarbiyachi nutqi, ijodiy qobiliyat va kasbiy kompetentlik o'rtasidagi aloqalar ham yoritilgan. Bu tadqiqotlar mazkur maqoladagi muammoning dolzarbligini kuchaytiradi, biroq xalq og'zaki ijodini ijodiy kompetensiyani rivojlantirishning maxsus vositasi sifatida tizimlashtirish alohida metodik yondashuvni talab etadi. Xalq og'zaki ijodining pedagogik imkoniyatlari uning janriy rang-barangligi bilan bog'liq. Ertaklar obrazli tasavvur va syujetli fikrlashni, maqol va matallar umumlashtirish va hayotiy xulosalarni, topishmoqlar tahlil va analogik fikrlashni, tez aytishlar nutqiy faollikni, doston va rivoyatlar esa tarixiy-madaniy tasavvur hamda qahramonlar faoliyatini talqin qilishni rivojlantirishga xizmat qilishi mumkin.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, bo'lajak tarbiyachilarning kreativ va ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha tadqiqotlar mavjud, biroq xalq og'zaki ijodi vositalarini motivatsion, kognitiv, operatsion, kommunikativ va refleksiv komponentlar bilan bog'lab, aniq mezon va indikatorlar asosida metodik tizim sifatida talqin qilish ilmiy-amaliy jihatdan istiqbolli yo'nalishdir.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot metodologiyasi shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy, faoliyatga yo'naltirilgan, madaniy va kreativ yondashuvlarning o'zaro integratsiyasiga asoslandi. Kompetensiyaviy yondashuv bo'lajak tarbiyachining nazariy bilimlarni egallashi bilan cheklanmay, ularni real pedagogik vaziyatlarda qo'llay olishi, mustaqil qaror qabul qilishi va ijodiy mahsulot yaratishini nazarda tutadi.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvga ko'ra ijodiy kompetensiya tayyor bilimni o'zlashtirishdan ko'ra ijodiy faoliyatni muntazam amalga oshirish jarayonida rivojlanadi. Shu sababli xalq og'zaki ijodi namunalarini o'rganishda talabalarni tinglovchi emas, balki faol ijodkor sifatida ishtirok ettirish muhimdir.

Madaniy yondashuv xalq og'zaki ijodini milliy madaniyatning muhim qismi sifatida ko'rib, undan bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy va shaxsiy rivojlanishida foydalanishni nazarda tutadi. Kreativ yondashuv esa talabalarni mavjud materialni qayta ishlab, yangi metodik yechimlar, mashg'ulot ishlanmalari, didaktik o'yinlar va pedagogik vaziyatlar yaratishga yo'naltiradi.

Bo'lajak tarbiyachining ijodiy kompetensiyasi uning kasbiy faoliyatida yangi g'oyalarni ilgari surishi, mavjud pedagogik usullarni vaziyatga moslashtirishi, bolalar bilan ishlashda individual va ijodiy yondashuvni qo'llashi, o'quv-tarbiyaviy jarayonni mustaqil loyihalashi va pedagogik muammolarga nostandart yechim topa olishini ifodalaydi.

Ijodiy kompetensiyani motivatsion, kognitiv, operatsion-faoliyat, kommunikativ va refleksiv komponentlar asosida tavsiflash mumkin. Motivatsion komponent pedagogik faoliyatda yangilik yaratishga bo'lgan ehtiyojni bildiradi. Kognitiv komponent ijodiy faoliyat uchun zarur bilimlar tizimini o'z ichiga oladi. Operatsion-faoliyat komponenti ijodiy metod va usullarni amaliyotda qo'llash qobiliyatini ifodalaydi. Kommunikativ komponent ijodiy g'oyalarni muloqot jarayonida aniq va ta'sirchan ifodalash bilan bog'liq. Refleksiv komponent esa o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarni aniqlash va keyingi faoliyatni takomillashtirish imkonini beradi.

Komponent	Mazmuni	Xalq og'zaki ijodi	Kutiladigan
-----------	---------	--------------------	-------------

		vositasi	namoyon bo'lish
Motivatsion	Ijodiy izlanishga qiziqish va ehtiyoj	Ertak, xalq o'yinlari, doston	Yangi g'oya taklif qilish
Kognitiv	Folklor va pedagogik bilimlarni qo'llash	Maqol, matal, rivoyat	Mazmunni tahlil qilish va izohlash
Operatsion-faoliyat	Ijodiy metod va mahsulot yaratish	Ertak, topishmoq, xalq o'yini	Yangi topshiriq yoki mashg'ulot yaratish
Kommunikativ	Obrazli va pedagogik muloqot	Tez aytish, dialogli ertak	Fikrni ifodali bayon qilish
Refleksiv	O'z faoliyatini baholash	Ertak va pedagogik vaziyat	O'z yechimini tahlil qilish

Xalq og'zaki ijodining birinchi pedagogik imkoniyati uning obrazlilik xususiyatida namoyon bo'ladi. Obrazli fikrlash bo'lajak tarbiyachi uchun muhim kasbiy sifatdir. Chunki maktabgacha yoshdagi bolalarga murakkab tushunchalarni obraz, voqea, qahramon va o'yin orqali tushuntirish ko'proq samaradorlik beradi.

Ikkinchi imkoniyat muammoli va divergent fikrlashni rivojlantirishdir. Masalan, ertak syujetiga yangi qahramon kiritish, voqeani boshqa yakun bilan tugatish yoki qahramonning qarorini o'zgartirish talabdan mavjud materialdan tashqarida fikrlashni talab qiladi.

Uchinchi imkoniyat kommunikativ ijodkorlikni rivojlantirishdir. Ertak aytish, sahnalashtirish, dialog tuzish, qahramonlar nomidan gapirish va xalq qo'shiqlarini metodik vazifalar bilan bog'lash talabning pedagogik nutqini rivojlantiradi.

To'rtinchi imkoniyat metodik kreativlikni rivojlantirishdir. Bo'lajak tarbiyachi bitta folklor namunasi asosida turli yosh guruhlari uchun turli mashg'ulot, didaktik o'yin yoki ijodiy topshiriq ishlab chiqishi mumkin.

Beshinchi imkoniyat milliy-madaniy kompetensiya bilan bog'liq. Xalq og'zaki ijodi orqali bo'lajak tarbiyachi milliy merosni chuqurroq anglaydi va uni maktabgacha ta'lim mazmuniga moslashtirishni o'rganadi.

Ertak bo'lajak tarbiyachining pedagogik tasavvurini rivojlantirish uchun eng qulay vositalardan biridir. Talabaga ertakning tayyor yakunini bermasdan, voqeani mustaqil davom ettirish yoki boshqa yakun yaratish topshirig'i beriladi. Keyingi bosqichda talaba yaratilgan yangi yakunni maktabgacha yoshdagi bolalar uchun qanday metodik usulda taqdim etishini asoslaydi.

Maqol mazmuni asosida pedagogik vaziyat yaratish talabdan qisqa xalq hikmatini real pedagogik holatga tatbiq etishni talab qiladi. Masalan, mehnatsevarlik, do'stlik yoki rostgo'ylik haqidagi maqol asosida tarbiyaviy mashg'ulot fragmenti ishlab chiqiladi.

Topishmoq tuzish jarayonida talaba predmetning asosiy belgilarini ajratadi, ularni umumlashtiradi va obrazli shaklda ifodalaydi. Bu tahlil, sintez, analogiya va umumlashtirish kabi fikrlash operatsiyalarini faollashtiradi.

Tez aytishlar nutqiy ijodkorlik, artikulyatsiya va tezkor fikrlashni rivojlantirish vositasi bo'lishi mumkin. Talabalar muayyan tovush yoki mavzu asosida yangi tez aytishlar yaratib, ularni yosh xususiyatlariga moslashtiradilar.

Doston va rivoyatlar qahramonlarning xatti-harakatlarini tahlil qilish, tarixiy-madaniy mazmunni anglash va zamonaviy tarbiyaviy vaziyatlar bilan bog'lash imkonini beradi.

Xalq o'yinlari harakat, muloqot, hamkorlik va ijodkorlikni birlashtiradi. Bo'lajak tarbiyachiga an'anaviy o'yinni zamonaviy rivojlantiruvchi maqsadga moslashtirish topshirig'i berilishi mumkin.

Folklor vositasi	Ijodiy kompetensiyaga ta'siri	Namunaviy topshiriq
Ertak	Tasavvur, divergent fikrlash, syujet yaratish	Ertakka yangi yakun yaratish
Maqol va matal	Umumlashtirish, pedagogik talqin	Maqol asosida tarbiyaviy vaziyat tuzish
Topishmoq	Tahlil, analogiya, obrazli fikrlash	Yangi topishmoq yaratish
Tez aytish	Nutqiy ijodkorlik va tezkorlik	Muayyan tovushga tez aytish

		tuzish
Doston/rivoyat	Qahramonlik, talqin, qadriyatlarni anglash	Qahramon harakatiga muqobil yechim topish
Xalq o'yini	Tashabbus, hamkorlik, metodik kreativlik	O'yinni zamonaviy mashg'ulotga moslashtirish

Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantirish uchun topshiriqlar oddiydan murakkabga, reproduktiv faoliyatdan ijodiy faoliyatga tomon rivojlanib borishi kerak. Birinchi bosqichda talaba folklor namunasini anglaydi va tahlil qiladi. Ikkinchi bosqichda mazkur materialni qayta ishlaydi. Uchinchi bosqichda esa mustaqil pedagogik mahsulot yaratadi.

“Ertakni o'zgartir” topshirig'ida talaba mashhur ertak qahramonlaridan birining xarakterini o'zgartirib, yangi syujet yaratadi. “Maqoldan mashg'ulotgacha” topshirig'ida maqol asosida maktabgacha ta'lim mashg'uloti loyihalashtiriladi. “Topishmoq ustasi” topshirig'ida bolalar uchun yangi topishmoqlar yaratiladi. “Xalq o'yinini zamonaviylashtir” topshirig'ida an'anaviy o'yin zamonaviy pedagogik maqsad asosida qayta loyihalashtiriladi.

Topshiriqlarni bajarishda talabaning faqat yakuniy mahsuloti emas, balki ijodiy izlanish jarayoni ham baholanishi kerak. Bunda mustaqillik, yangilik darajasi, pedagogik maqsadga muvofiqlik, yosh xususiyatlariga moslik va o'z faoliyatini izohlash qobiliyati muhim mezon sifatida olinadi.

Daraja	Tavsif	Indikatorlar
Yuqori	Ijodiy g'oyani mustaqil yaratadi va metodik asoslaydi	Yangilik, mustaqillik, moslashuvchanlik, refleksiya yuqori
O'rta	Tayyor namunani qayta ishlab, yangi elementlar kiritadi	Qisman mustaqillik, moslashtirish, izohlash mavjud
Past	Asosan tayyor namunani takrorlaydi	Mustaqil g'oya kam, metodik moslashtirish cheklangan

Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyasini baholashda motivatsion, kognitiv, faoliyatga oid, kommunikativ va refleksiv mezonlardan foydalanish maqsadga muvofiq. Motivatsion mezon ijodiy topshiriqqa qiziqish, yangi g'oya izlash va tashabbus ko'rsatish bilan belgilanadi. Kognitiv mezon folklor va pedagogik bilimlarni bog'lay olish, mazmunni tahlil qilish va umumlashtirish orqali aniqlanadi. Faoliyatga oid mezon yangi pedagogik mahsulot yaratish, metodni moslashtirish va muammoli vaziyatga yechim topish qobiliyatini ifodalaydi. Kommunikativ mezon fikrni obrazli, aniq va pedagogik jihatdan maqsadga muvofiq bayon qilish bilan tavsiflanadi. Refleksiv mezon esa o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish rejasini tuza olishda namoyon bo'ladi.

Natijalar va muhokama. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, xalq og'zaki ijodi vositalaridan bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishda foydalanish bir vaqtning o'zida bir nechta pedagogik vazifani bajaradi. Birinchidan, u talabaning milliy-madaniy bilimlarini boyitadi. Ikkinchidan, ijodiy fikrlash va pedagogik tasavvurni rivojlantiradi. Uchinchidan, kasbiy faoliyat uchun zarur bo'lgan kommunikativ va metodik ko'nikmalarni mustahkamlaydi. To'rtinchidan, mustaqil pedagogik qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Xalq og'zaki ijodi namunalarining ta'lim jarayoniga kiritilishi bo'lajak tarbiyachini tayyor metodik qoliplardan foydalanishga emas, balki mavjud materialni qayta ishlashga va yangi pedagogik yechim yaratishga undaydi. Masalan, bitta ertakdan foydalanib, nutq o'stirish, axloqiy tarbiya, tasviriy faoliyat, rolli o'yin va musiqiy faoliyat uchun turli topshiriqlar ishlab chiqish mumkin.

Bu yondashuv metodik moslashuvchanlikni rivojlantiradi. Pedagogik faoliyatda metodik moslashuvchanlik bolaning yosh, individual va psixologik xususiyatlarini hisobga olib, ta'lim vositasini o'zgartirish imkonini beradi. Xalq og'zaki ijodi mazmunining turli janrlarda ifodalanishi esa bunday moslashuvchanlik uchun keng material beradi.

Xalq og'zaki ijodidan foydalanishning yana bir muhim natijasi pedagogik nutqning rivojlanishidir. Ertak aytish, qahramonlar dialogini yaratish, maqol mazmunini sharhlash va topishmoqlar tuzish jarayonida talaba o'z fikrini obrazli va aniq ifodalashni o'rganadi. Maktabgacha ta'limda tarbiyachining nutqiy ifodaliligi va emotsional ta'sirchanligi bolalarning ta'limiy faolligiga ham ta'sir ko'rsatadi.

Shu bilan birga, folklordan foydalanishning samaradorligi uning metodik tashkil etilishiga bog'liq. Agar talaba faqat ertak mazmunini qayta aytib bersa, ijodiy kompetensiyaning rivojlanishi cheklangan bo'ladi. Agar u ertak asosida yangi pedagogik vaziyat yaratsa, muqobil yakun ishlab chiqsa, didaktik o'yin tuzsa va uning metodik samaradorligini asoslab bersa, ijodiy kompetensiyaning bir nechta komponentlari bir vaqtning o'zida rivojlanadi.

Zamonaviy tadqiqotlarda bo'lajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyasini rivojlantirish uchun interfaol metodlar, muammoli ta'lim, loyiha faoliyati va innovatsion yondashuvlarning samarali imkoniyatlari ko'rsatilmoqda. Mazkur maqoladagi yondashuv ushbu metodik imkoniyatlarni milliy folklor mazmuni bilan uyg'unlashtirishi bilan farqlanadi.

Demak, xalq og'zaki ijodi vositasida ijodiy kompetensiyani rivojlantirishni alohida bir mashg'ulot bilan cheklash emas, balki bo'lajak tarbiyachining butun kasbiy tayyorgarlik jarayoniga integratsiyalash maqsadga muvofiq. Bunda folklor namunasi, pedagogik maqsad, ijodiy topshiriq, mustaqil mahsulot va refleksiya o'zaro uzviy bog'lanadi.

Xulosa. Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish zamonaviy maktabgacha ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Maktabgacha ta'lim pedagogining kasbiy faoliyati bolalar bilan doimiy muloqot, o'zgaruvchan pedagogik vaziyatlar, individual yondashuv va ijodiy metodik yechimlarni talab qiladi.

Tadqiqot natijasida xalq og'zaki ijodi bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantirish uchun muhim pedagogik imkoniyatlarga ega ekanligi asoslandi. Uning asosiy imkoniyatlari obrazli va mustaqil fikrlashni rivojlantirish, pedagogik tasavvurni kengaytirish, kommunikativ ijodkorlikni kuchaytirish, metodik kreativlikni shakllantirish, milliy-madaniy kompetensiyani rivojlantirish va refleksiv faoliyatni faollashtirishda namoyon bo'ladi.

Ertak, maqol, matal, topishmoq, tez aytish, doston, rivoyat, xalq qo'shiqlari va milliy o'yinlar bo'lajak tarbiyachilar uchun turli darajadagi ijodiy topshiriqlarni ishlab chiqish imkonini beradi. Ayniqsa, ertakni qayta yaratish, muqobil yakun ishlab chiqish, maqol asosida pedagogik vaziyat yaratish, topishmoq tuzish, xalq o'yinlarini zamonaviylashtirish va folklor asosida mashg'ulot loyihalash kabi topshiriqlar ijodiy kompetensiyaning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Xalq og'zaki ijodidan foydalanish samaradorligini ta'minlash uchun ta'lim jarayonida ijodiy muhit yaratish, folklor materiallarini kasbiy fanlar mazmuniga integratsiyalash, ijodiy topshiriqlarni tizimli tashkil etish, talabalarni mustaqil pedagogik mahsulot yaratishga yo'naltirish va refleksiv faoliyatni yo'lga qo'yish zarur.

Shunday qilib, xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantirish milliy pedagogik merosni zamonaviy kasbiy tayyorgarlik mazmuni bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Mazkur yondashuv kelgusida tajriba-sinov asosida yanada takomillashtirilib, uning samaradorligini empirik mezonlar orqali aniqlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Qodirova F.R., Toshpo'latova Sh.Q., Kayumova N.M., A'zamova M.N. Maktabgacha pedagogika. Darslik. Toshkent: Tafakkur, 2019. 688 b.
2. Sodiqova Sh.A. Maktabgacha pedagogika. Darslik. Toshkent: Tafakkur Bo'stoni, 2013. 288 b.
3. Mirzayev T., Musaqulov A., Sarimsoqov B. O'zbek xalq og'zaki poetik ijodi. Toshkent: O'qituvchi, 1980.
4. Imomov K. O'zbek xalq prozasi. Toshkent: Fan, 1981.
5. Jo'rayev M. O'zbek xalq taqvimiy marosim folklori. Toshkent: Fan, 2008.
6. Safarov O. O'zbek xalq og'zaki ijodi. Toshkent: Musiqqa, 2010.
7. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
8. Qodirova F.R. Maktabgacha ta'lim metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 1999.
9. Hasanboyeva O. va boshqalar. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi. Toshkent: Ilm ziyo, 2011.
10. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. Toshkent: Iqtisod-moliya, 2018. 256 b.

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatarga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].